

Fellesuttalelse mot religiøs ekstremisme

fra Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke

Religiøs ekstremisme

Religiøs ekstremisme får på ulike måter skremmende utslag. Verdenssamfunnet har vært vitne til tragedier som rivingen av Babrimoskeen i Ayodhya i India i desember 1992 og volden i kjølvannet av denne, massakren på bosniske muslimer ved Srebrenica i juli 1995, flyene som ble styrtet inn i World Trade Center og Pentagon 11. september 2001 og terrorhandlingene i Oslo og på Utøya 22. juli 2011. Religiøs ekstremisme er en del av den globaliserte virkeligheten vi lever i. Men religiøs ekstremisme truer også menneskers liv, velferd og rettigheter i mange lokale kontekster og på mange måter uten at dette får den samme oppmerksomheten som disse store tragediene, eksempelvis ved religiøst legitimert vold i nære relasjoner, skjending av hellige steder og trusler mot deltakere i offentlige debatter. Uavhengig av omfanget kan vi ikke akseptere at enkeltmennesker eller grupper på ulike måter blir ofre for religiøs ekstremisme.

Ekstremisme handler om bruk av vold, tvang eller trusler som fremmer ekstremistenes idealsamfunn eller som angriper enkeltmennesker eller grupper. Dette skjer ofte uten at religion er inne i bildet. Men det er også noen som bruker religion eller religiøs retorikk for å begrunne eller legitimere ekstremisme, blant annet ved å tolke hellige tekster slik at de støtter ekstremistiske holdninger og handlinger. Det er dette vi forstår som religiøs ekstremisme, og som vi som religiøse ledere har et særlig ansvar for å ta avstand fra og motarbeide.

Kjennetegn

Det er ulike kjennetegn på religiøs ekstremisme, vi nevner særlig disse:

- Oppfatning om at en er alene om den korrekte oppfatningen av egen religion, slik at en ikke kan samarbeide med andre som har andre oppfatninger, selv ikke innen ens egen religiøse tradisjon.
- Overbevisning om at det finnes bestemte grupper som det ikke er mulig å leve sammen med og som en derfor vil bekjempe eller fjerne, enten fra samfunnet som helhet eller fra konkrete steder eller områder.
- Devaluering av menneskeverdet til mennesker i bestemte grupper, og motstand mot at menneskerettighetene skal gjelde for dem.
- Anklage mot annerledes troende for å ha bestemte politiske, verdimesige eller religiøse meninger, uten å la dem selv få lov til å definere hvem de er eller hva de tror.
- Bruk av kjønnsbaserte hierarkier og maktstrukturer der kvinner ikke blir innrømmet menneskerettigheter og menneskeverd på linje med menn.
- Bruk av hatefullt språk og oppfordring til kamp mot bestemte grupper og mot andre som er uenige med ekstremistene.
- Vilje til å bruke terror, vold eller andre former for makt for å tvinge konsekvenser av egen religionsoppfatning på andre.

Dette er ikke ment å være en uttømmende liste, men det vi mener er viktige kjennetegn på holdninger og handlinger som inngår i religiøs ekstremisme. Jo flere av disse kjennetegnene som er til stede i et konkret tilfelle, jo mer alvorlig er det. Hvert av disse kjennetegnene kan også finnes i ulik alvorlighetsgrad. Vi mener derfor at det er viktig å identifisere og bekjempe tendenser til religiøs ekstremisme på et så tidlig stadium som mulig.

På denne bakgrunnen er det også klart at det ikke er grunnlag for å bruke termen religiøs ekstremisme om enhver som er sterkt engasjert av sin tro og som lever ut dette engasjementet

på ulike måter. Det å ha et inderlig og sterkt engasjement for sin tro har i seg selv ikke noe med ekstremisme å gjøre, så lenge dette skjer i respekt for andres menneskeverd og menneskerettigheter, og uten at en tvinger konsekvenser av ens egne religiøse eller ideologiske oppfatninger på andre mennesker.

Felles oppfordring

Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke tar sammen avstand fra alle former for religiøs ekstremisme. Religiøse ekstremister setter seg selv i Guds sted og mener at de kjemper på Guds vegne mot Guds motstandere. Religiøs ekstremisme er derfor i strid med våre religioners lære, spesielt med tanke på menneskets grunnleggende verdi og rettigheter. Tanken om å tvinge sin oppfatning på andre bryter fundamentalt med det ansvar og den rett vi tror Gud har gitt alle mennesker til å gjøre sine egne valg. Det å leve i fred og forsoning med hverandre over kulturelle og religiøse grenser er i dyp samklang med grunnverdier i våre religioner.

Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke er særlig opptatt av at tendenser til religiøs ekstremisme i våre egne rekker blir oppdaget. Vi vil derfor oppfordre muslimer og kristne til sammen å forebygge og motarbeide alle former for religiøs ekstremisme, både i våre respektive sammenhenger og i fellesskap.

- Vi oppfordrer religiøse ledere til å fortsette å ta disse spørsmålene opp i sin forkynnelse og undervisning, slik at en tar avstand fra og forebygger ekstremisme i egne rekker.
- Vi oppfordrer religiøse ledere og trossamfunn til å stå fram sammen offentlig med en felles holdning mot religiøs ekstremisme.
- Vi oppfordrer religiøse ledere og trossamfunn til å utvikle en beredskap for å kunne forebygge og bekjempe ekstremisme.
- Vi oppfordrer menigheter og forsamlinger til å ta disse spørsmålene opp i studiegrupper, plenumssamtaler og dialogmøter.
- Vi oppfordrer religiøse ledere, menigheter og forsamlinger til å beskytte hverandres medlemmer, hellige hus og andre institusjoner som måtte være truet av religiøse ekstremister.
- Vi oppfordrer religiøse ledere, menigheter og forsamlinger til å påtale og imøtegå bruk av hellige tekster og religiøs retorikk som kan gi grobunn for religiøs ekstremisme.
- Vi oppfordrer religiøse ledere, menigheter og forsamlinger til å ta til orde mot hatefull og truende omtale av andre, ikke minst i media og på internett.
- Vi oppfordrer religiøse ledere, menigheter og forsamlinger til å motarbeide hatefull omtale og trakassering av kvinner.
- Vi oppfordrer media og offentligheten for øvrig til å nyansere sin omtale av religion når vold og tvang blir begått i religionens navn.
- Vi oppfordrer de ulike trossamfunnene til å benytte sine internasjonale kontakter og nettverk til å styrke kampen mot religiøs ekstremisme nasjonalt og internasjonalt.

Oslo 22. november 2011

Mehtab Afsar
Generalsekretær
Islamsk Råd Norge

Berit Hagen Agøy
Generalsekretær
Mellomkirkelig råd for Den norske kirke